

Homérosz: Iliász

A homéroszi eposzok

- Az európai irodalom kezdetét két hatalmas elbeszélő költemény jelzi, az *Iliász* és az *Odüsszeia*.
- Az ókori hagyomány mindkét eposz költőjének Homéroszt tartja.
- A homéroszi eposzok valószínűleg a Kr. e. 8. században keletkezettek.

Iliász

- A két homéroszi eposz közül az Iliász a korábbi.
- A trójai háború után kb. 500 évvel, Kr. e. a 8. században alkotta meg költője a szóbelileg hagyományozott mondaanyag felhasználásával.
- Az *Iliász* nem a trójai háború egészének történetét mondja el.
- Homérosz a trójai mondakör szerteágazó, bonyolult eseménysorozatából tudatos költői leleménnyel csupán egyetlen történetet emel ki (utalások, célzások formájában e körül az esemény körül felvillantja az előzményeket, és sejteti a jövődőt is).

- A 15 700 hexameterből álló hősköltemény a trójai háború utolsó évének 52 napjáról szól.
- Főhőse Akhilleusz, Thetisz és Péleusz fia, az ő jelleme alakul át az események során.
 - A mítosz szerint anyja sebezhetetlenné tette, amikor az alvilági folyó, a Sztüx vizébe mártotta. Csak a sarkán, ahol anyja tartotta, nem érte víz, de ez okozta a vesztét: Párisz mérgezett nyila épp ott találta el. Homérosz átdolgozta a mítoszt: az ő Akhilleusza tragédiáját egy jellemhiba, indulatos természete okozza. A későbbi görög tragédiákhoz hasonlóan a főhős erkölcsileg felemelkedik ugyan, de csak szenvedése és pusztulása árán.

Az Iliász embereszménye: Akhilleusz

- Az *Iliász* főhőse, központi alakja Akhilleusz.
- Nemcsak lebírhatatlan vitézi ereje, halálmegvető bátorsága emeli minden görög és trójai hős fölé, nem csupán isteni származása, hanem mindenekelőtt a sors látásának és vállalásának az a tudatossága, mely egyedül neki adatott meg.

- Akhilleusz a hősi halállal megszerzendő hírnevet, a dicsőség emberi ideálját választotta, a hosszú, békés, de névtelen élet helyett.
- Homérosz világképe némileg túllép már az Akhilleuszban megtestesült emberideálon: kritikusan szemléli a főhős gyilkos tombolásában fölrémlő ősi kegyetlenséget.
- Magában Akhilleuszban is felvetődnek kétségek a harcos élet egész értelmével szemben. A kibékítésére küldött követeknek olyasmit mond, hogy ha akarna, visszatérhetne hazájába, hiszen az élet többet ér minden hadizsákmánynál.

Az eposz egyetlen fejlődő jellemű hőse **Akhilleusz**.

Makacssága megtörik Patroklosz halála után, és önvád gyötri.

Kibékül Agamemnónnal, visszacapja Briszéiszt: megsértett

becsülete helyreáll.

Kegyetlen bosszút áll Hektóron, holttestét meggyalázza, mégsem tud megnyugodni.

Megbékélés csak akkor száll lelkére, mikor megjelenik előtte a fia holttestéért

könyörgő agg Priamosz. A gyermeke gyilkosának kezét csókoló trójai király

Akhilleuszt idős apjára emlékezteti.

Akhilleusz az őt hiába váró édesapjára gondolva képes a megtisztulásra, emberséges

magatartásra az ellenség iránt: a megbocsátó szánakozás legyűri benne a vadságot.

Az istenek szerepe az Iliászban

- Bármilyen rendíthetetlen hősök akár a görögök, akár a trójaiak, az *Iliász* világában tulajdonképpen mindent az istenek intéznek, a csaták, az egyéni összecsapások kimenetelét az ő szeszélyük, ravaszságuk dönti el: az ember az istenek játékszerévé válik.
 - a trójaiak esküszegése is isteni ármány következménye
 - Hektor sem önmaga győzi le Patrokloszt
 - Akhilleusz is isteni közbeavatkozás segítségével öli meg Hektort

- Az emberek véres küzdelmeibe az istenek nemcsak úgy avatkoznak bele, hogy két pártra szakadva különböző módon próbálják szándékaiknak megnyerni Zeusz akaratát, hanem közvetlenül is részt vesznek az ütközetekben.
- Diomédész meg is sebesíti Aphroditét, és Árészt is

- Az istenek halhatatlanok, sebesülésük sem okozhat nekik komoly bajt, mégis zokogva panaszojják fájdalmaikat.
- Az emberi sorssal összehasonlítva az istenek meglehetősen komolytalannak tűnnek jajgatásuk miatt.

A halandó emberek az istenek fölé emelkednek: a harcban egyetlen életüket veszíthetik el, míg az istenek nem kockáztatnak semmit.

A pusztulás komor fensége és tragikus szomorúsága lengi körül az emberi sorsot a haláltalan égilakók világával szemben.

Az élet teljessége az Iliászban

- Véres harcokról, szörnyű pusztításokról, kegyetlenségekről szól az *Iliász*, mondanivalója nyomasztóan sötét kicsengésű.
- Ennek ellenére a költő az élet teljességének igényével alkotta meg művét.
- Homérosz művészetének jellemző vonása a hangulati ellentételezés, és ezt következetesen alkalmazza az egész eposzon keresztül. Legfőbb „ellentételező” eszköze a részletesen kibontott hasonlat. A gyilkos öldökléssel szemben a hasonlatokban mindig a békés élet jelenik meg.

Köszönöm a figyelmet!

